ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 2 juli 2016

Op elke VPCO-school naschoolse opvang

Pagina 8 & 9

Inhoud

Voorpagina 1

Inhoud 2

Uitgelicht 3

Sportdroom waarmaken 4 & 5

Literatuur 6 & 7

Naschoolse opvang VPCO 8 & 9

Anbasja Blanken op Fashion Week 10

Eten & drinken 11

Venezuela 12 & 13

Juffrouw Nelly neemt afscheid 14

Puzzels 15

Beroep onder de loep 16

Foto van de week.

Juf Nelly gaat met pensioen. Ruim 25 jaar heeft ze het schooltje van Brakkeput geleid. In Hofi Fidel was een hartverwarmend feest voor haar georganiseerd. Bernadette van Westendorp stuurde deze foto daarvan in met de lieve woorden: "Juf Nelly geniet van de resterende mooie jaren! Dank namens de kinderen." Ook de Ñapa besteedt op pagina 10 aandacht aan juf Nelly.

Heeft u een mooie foto? Stuur hem dan naar napa@amigoe.com.

Colofon

BLADMANAGER Linda van Eekeres
email: napa@amigoe.com
telefoon: 7672000

CORRECTIE Ari Manse

VORMGEVING Wendela Ataliede, Oscar Vanegas

VOORPAGINAFOTO Ken Wong

Aan deze Ñapa werkten mee:

Marja Berk, Johannes Visser, Monique Casimiri, Mineke de Vries, Dick Drayer, Miriam de Windt, Brede Kristensen, Ken Wong, Judice Ledeboer, Nelly Rosa, May Voges, Otti Thomas

Thuis.

Waar zie jij jezelf over 10 jaar?

Waar zie jij jezelf over tien jaar? Die vraag stelden wij onszelf toen we allemaal rond de twintig waren. We waren op een feestje van een vriend en fantaseerden er lustig op los. Voor alle vrienden hadden we beroepen gekozen die in de lijn der verwachting lagen. Geld speelde geen rol in onze fantasie. Zo hadden we besloten dat we bij elkaar op het erf wilden wonen in enorm grote huizen met dienstmeisjes voor elke verdieping. Dat vonden we toen redelijk vanzelfsprekend. De enige visie die daar bij hoorde was gemakzucht. Want... zo spraken we verder. Als we op hetzelfde terrein woonden konden we makkelijk op elkaars kinderen passen en gebruikmaken van elkaars kwaliteiten. Uiteraard hadden we ook een privépiloot, die was immers al in opleiding en nogmaals, geld speelde geen rol. Wat mijn vriendinnen voor beroep zouden doen weet ik niet meer, wel weet ik dat ik voor een groot deel verantwoordelijk geacht werd voor de opvoeding van de kinderen. Voor zover we die zouden krijgen. Eén van de vriendinnen was er nog niet over uit of ze wel kinderen wilde. En onze mannen zouden modelmannen zijn. Zij zouden het huishouden doen, voor de kinderen zorgen als wij een avond weg wilden en waarschijnlijk moesten ze ook een goede baan hebben, want we hadden het niet slecht in die fantasie. Denk maar aan die privépiloot. Ik denk niet eens dat die zo belangrijk was, maar de piloot in spe was een goede vriend en we wilden hem ook graag in onze toekomst tot onze inner circle behouden. Tegen het einde van de avond hadden we ons plan klaar. Er was geen speld tussen te krijgen en als kers op de taart zouden we over tien jaar naar Hawaii gaan op vakantie. Uiteraard met alleen de vriendinnen. De mannen zouden op Curaçao blijven en op de kinderen passen. En de privépiloot zou ons vliegen. Hoe anders is het gelopen. De vriendin die twijfelde over kinderen had ze als eerste. Ik wist zeker dat ik er vier zou krijgen en het is er bij één gebleven. We wonen niet allemaal op Curaçao, laat staan bij elkaar op hetzelfde erf. Onze mannen hebben goede banen, maar helaas sta ik zelf ook dat huishouden te doen. En die vakantie naar Hawaii. Tja, toen het eenmaal zo ver was hebben we het er wel over gehad, maar financieel zat het er bij niemand in om te kunnen gaan. Ik geloof dat we toen ook niet eens allemaal in hetzelfde land woonden. Wel hebben we toen de belofte gedaan om bij 25 jaar vriendschap naar New York te gaan. Ook dat hebben we bij moeten stellen. 25 jaar wordt iets ruimer genomen. En die privépiloot? Die vliegt de hele wereld rond, alleen niet voor ons. Wel mogen we genieten van zijn reizen via social media. Zo blijft hij toch nog in onze inner circle.

Uitgelicht.

IBB'ers naar kunstacademies

De kunstvooropleiding van IBB (Instituto Buena Bista) heeft dit jaar vier geslaagden afgeleverd die zijn aangenomen op verschillende kunstacademies in Nederland. Shardenia Felicia en Jessica Dorado gaan naar de Koninklijke Academie van Beeldende Kunsten in Den Haag, Eugenie Boon naar de Hogeschool voor de Kunsten Utrecht en Goretti Pombo is aangenomen aan de Willem de Kooning Academie in Rotterdam. Jongeren tussen de 15 en 26 jaar die een carrière in de kunst ambiëren, kunnen zich aanmelden voor het nieuwe schooljaar via de website institutobuenabista.com.

Foto's: **IBB**

Scriptie Eunice Eisden

Meer nodig dan talent om sportdroom

Eunice Eisden studeerde vorig jaar cum laude af voor haar Masterstudie Maatschappij en Gedrag aan de University of Curaçao (UoC) met haar scriptie 'Soño di mi alma, een bezielende droom'. "We weten dat er veel talent is onder onze jongeren die dromen van een topsportcarrière, maar wat maakt dat die droom voor sommigen wel en voor anderen niet uitkomt?"

Tekst: **Judice Ledeboer** Foto's: **Ken Wong**

Deze foto preikt op de voorkant van de scriptie 'Soño di mi alma, een bezielende droom'. Wat maakt voor sommigen die droom wel en voor anderen niet uitkomt?

'Jongens de wedstrijd gaat niet door want de scheidsrechter is niet komen opdagen'. Dat hoorde de spelers afgelopen zaterdag in SDK. Laat dat nou juist een van de demotiverende dingen zijn die worden genoemd in de scriptie.

"Voor veel van onze getalenteerde sporters is het een zielendroom om topsporter te worden. Ze worden ook geïnspireerd door de topsporters zoals Andruw Jones en Shurandy Martina. Het is ook wetenschappelijk bevestigd dat steeds meer jongeren opteren voor een carrière in de topsport door de aantrekkelijke financiële compensaties die er zijn. In die zin is het een bezielende droom. We weten dat er veel talent is onder onze jongeren, maar alleen talent is niet voldoende om de top te bereiken."

In haar scriptie schrijft Eisden over de resultaten van een onderzoek naar kritische factoren voor het al dan niet doorstromen van Curaçaose potentiële topsporttalenten naar de topsport. Ze koos voor dit onderwerp omdat ze vindt 'dat we vaak roepen dat er veel talent is, maar er te weinig onderzoek wordt gedaan hiernaar'.

"We hebben relatief veel topsporters. De getalenteerde jeugd geeft aan dat ze sport willen bedrijven en op internationaal niveau willen uitkomen en daar moeten we iets mee. Dit is een onderzoek geweest om de succesfactoren en barrières op de weg naar de topsport te achterhalen. Op basis hiervan is een meer adequaat beleid en strategische aanpak mogelijk, waardoor we de topsportparticipatie en het succes van onze talenten beter kunnen begeleiden en de drop-outs onder hen kunnen beperken. Want als je talent hebt wil dat nog niet zeggen dat je er ook komt. Wetenschappelijk wordt immers ook aangetoond dat wereldwijd de drop-out percentages zorgwekkend hoog zijn onder de topsportjeugd."

"Volgens de literatuur is behalve talent, het sportcommitment van de atleet één van de meest bepalende psychologische factoren voor carrièresucces in de topsport. Hierbij geldt dat hoe meer satisfactie de potentiële topsporter in zijn ontwikkelingsproces ervaart, hoe sterker dit sportcommitment, noodzakelijk voor het doorgaan met de topsport. Omgekeerd werken barrières verzwakkend op dit sportcommitment en het stoppen met de topsport in de hand", aldus de onderzoekster. Dit laatste vertaalde Eisden in haar onderzoeksmodel.

Stoppen of doorgaan

Voor haar onderzoek dat zowel een kwantitatieve als een kwalitatieve benadering had, selecteerde ze twee groepen sporters afkomstig uit de drie sporten honkbal, voetbal en atletiek, die allemaal ooit als lokale kampioen voor Curaçao zijn uitgekomen of ooit geselecteerd zijn om Curaçao internationaal te vertegenwoordigen. "De talenten waren gelijk, met als verschil dat de ene groep is gestopt (ex-topsporter) en de andere groep actief was." Eisden wilde met de kwantitatieve vergelijking van de twee groepen onderzoeken waarom sporters met de potentie om topsporter te worden stoppen of doorgaan.

Stoppen ze conform de theorie door barrières als sociale druk van ouders en omgeving, een negatieve relatie met de coach, het slecht kunnen combineren van sport met school of werk, transportproblemen of hoge sportkosten? Of blijven ze actief doorgaan, door ervaren satisfactiefactoren als spelplezier, een positieve coachrelatie en sociale steun van ouders?

Spelplezier

De resultaten uit haar onderzoek komen overeen met ander internationaal onderzoek over het belang van sportcommitment voor topsportparticipatie. De actieve sporters scoren immers allemaal significant hoger op alle satisfactiefactoren, met spelplezier als doorslaggevende factor voor het doorgaan met de topsport, terwijl de groep extopsporters significant hoger scoren op de barrières. Het slecht kunnen combineren van de topsport met studie of werk blijkt doorslaggevend voor het stoppen.

Het viel Eisden wel op dat er verschil is in ondersteuning. "Dit aspect heb ik verder onderzocht. Wat ik zo mooi vond is dat ik heb kunnen achterhalen dat er significante verschillen zijn op drie aspecten. 'Mijn familie steunt me om topsport te bereiken, ik kan mijn problemen met mijn familie bespreken en mijn familie had er vertrouwen in dat ik een goede toekomst zou hebben.' Dat is een belangrijk steunsoort. Je kunt steunen door heen en weer te rijden en door naar je kind te gaan kijken en dergelijke, maar het gaat juist om de problemen die de sporters konden bespreken", aldus Eisden.

Sociale steun zoeken

Eisden schrijft in haar scriptie: Ook de gevonden associatie tussen ouderlijke steun en het doorgaan met de sport is in overeenstemming met eerdere studies (Fraser-Thomas et al., 2008). Behalve dit laatste blijkt ook vooral de aard van de ervaren sociale steun het verschil tussen de onderzoeksgroepen te markeren. Dat topsporters aangeven vaker hun problemen met de familie te kunnen bespreken, duidt niet alleen op de beschikbaarheid van de familie in dezen, maar ook op een actief zoekgedrag van de sporters naar sociale steun, als sportproblemen en/of teleurstellingen zich voordoen. Dit actief zoekgedrag naar sociale steun wordt geassocieerd met topsportsucces (Van Yperen, 2009).

De vraag kwam toen op of de ex-sporters minder actief sociale steun zoeken of dat er binnen hun families minder ruimte is om hun sportproblemen bespreekbaar te maken. Eisden zegt hierover in haar scriptie: Mogelijk is hierbij ook een relatie met een verschil in het opvoedingsklimaat tussen de (ex-) topsporters. De resultaten suggereren voorts dat niet de bron maar de aard van de sociale steun significant is voor het doorgaan. Vooral de specifieke doelgerichtheid van de sociale steun en het geloof in de carrièredroom blijken van toegevoegde waarde.

Door de respondenten in het onderzoek werd als belangrijkste verbeteringsaspect voor de topsportparticipatie, meer waardering voor hun inzet als topsporters genoemd, alsook de belangrijkste bronnen voor het gebrek aan waardering: de Curaçaose bevolking, de federaties en de overheid.

jongeren te laten uitkomen

Lege tribunes

Op de vraag 'waaruit het gebrek aan waardering blijkt' wordt door alle respondenten het schaarse aantal toeschouwers tijdens de wedstrijden als een gemis aan publieke waardering ervaren. Bij spelers waarvan ook de familie niet aanwezig is werkt dat extra demotiverend.
Eisden heeft getracht inzicht te krijgen in de wijze waarop deze onderwaardering zich in de praktijk manifesteert. Een respondent antwoordde: 'Spelen in een leeg stadion is zo saai, laat staan als je familie ook niet komt kijken. Een vol stadion is wat elke (top)speler wil [...]. Als je naar lege tribunes moet kijken vraag je je soms af, waar doe ik het voor?' Ook gebrekkige organisatie en gebreken aan sportcomplexen, slechte veldomstandigheden en kapotte tribunes worden door de sporters vertaald in gebrek aan waardering: 'Als de sportcomplexen worden gerenoveerd, geef je als land aan je topsportsters het gevoel dat ze het waard zijn', aldus een respondent.

Trainen in het donker

Ook wedstrijden die geen doorgang vinden doordat er geen scheidsrechter beschikbaar is of waar de security niet geregeld is of het moeten wachten op de jury die te laat komt, het moeten trainen in het donker omdat er geen geld is voor verlichting worden door de respondenten unaniem gezien als gebrek aan waardering. Ze zijn het verder ook unaniem eens over schaarse aandacht en mogelijkheden voor hun professionele ontwikkeling.
Een fragment uit de scriptie: Een actieve voetballer voelt zich soms zelfs gebruikt: 'Ik heb het gevoel dat ze het alleen belangrijk vinden dat we komen opdraven voor de lokale competities, maar als het op belangrijke internationale wedstrijden aankomt dan tellen we niet mee, maar wel de jongens met grote namen uit het buitenland. Natuurlijk hebben ze meer ervaring, maar ze maken ook fouten en wij krijgen zo geen kans om meer op dat niveau te spelen en gezien te worden. Ik denk dat als je echt profvoetballer wilt worden je niet op Curaçao moet blijven.' En een ex-voetballer is er verdrietig over: 'Ze hebben ons een beetje in de steek gelaten met onze toekomst.'

Eisden zegt dat het hoge percentage onderwaardering van de eigen inzet als sporter een relevante bedreiging is voor de topsportparticipatie. Volgens haar ligt daar de grootste pijn bij de sporters, zoals blijkt uit haar kwalitatieve analyse.
Gevreesd wordt voor vroege demotivatie c.q. emigratie van topsporters, een oplopend gebrek aan coaches en trainers en daarmee ook stagnatie in de ontwikkeling van de topsport. Een respondent zegt hierover: 'Sporttalenten zullen steeds op jongere leeftijd Curaçao verlaten. Dat haalt het algemeen niveau van de topsport omlaag.'

Professionalisering

Volgens de respondenten ligt de oplossing voornamelijk in beleid gericht op optimalisering en verdergaande professionalisering van de Curaçaose topsport door meer investeringen in sportvoorzieningen en ontwikkelingsmogelijkheden voor de topsporters. Eisden verwijst hierbij naar citaten van de respondent: 'Coaches moeten geen vrijwilligers maar betaalde professionals zijn, ook scheidsrechters en juryleden. Dan kunnen we het topsportniveau veel verder omhoog trekken.'
Er zouden meer topsportscholen moeten komen waar studie en topsport makkelijker en beter gecombineerd kunnen worden. Er is ook behoefte aan meer betaalbare lokale clinics en oefenwedstrijden op internationaal niveau.
De deelnemers zijn allemaal teleurgesteld in de in hun ogen matige waardering die de overheid toont voor de topsport, gekenmerkt door weinig aandacht, investeringen en steun voor de topsport. 'Sportmateriaal is duur en schaars. De overheid helpt niet door bijvoorbeeld invoerrechten op sportmaterialen af te schaffen', aldus een respondent.

Eisden pleit in haar scriptie voor meer professionalisering van begeleiding van topsporters. Veel begeleiding wordt nog door vrijwilligers gedaan. "Als deze vrijwilligers zich niet hadden ingezet en hun tijd opgeofferd, hadden we niet zulke topsporters gehad", aldus Eisden.
In haar aanbeveling geeft ze ook aan dat gezien het braakliggend terrein van topsportonderzoek op Curaçao er een leerstoel (top)sport ingesteld moet worden. "Met zo'n leerstoel kun je dan het gehele spectrum van de breedtesport, waaronder schoolsport als basis voor de topsport onderzoeken en verder ontwikkelen. Er kan onderzoek gedaan worden naar: waar willen we naar toe met de topsport, wat moet Curaçao doen, wat is het beste, waar liggen braakliggende terreinen, waar ligt onze kracht, welke ontwikkeling en professionalisering van (top) sportbeleid moet er komen? En dat allemaal wetenschappelijk onderbouwd. Dat is precies wat in andere landen gebeurt en waardoor men gericht op groei van succes van (top)sportparticipatie kan inzetten en voorkomen dat topsporttalent onbenut blijft."

Eunice Eisden neemt haar cum laude-award in ontvangst. Deze werd uitgereikt bij de pre-graduation, een week voor de bulluitreiking.

Ondersteuning ouders

Eisden pleit ook voor meer ondersteuning voor de ouders van sporttalenten. "Die ouders moeten meer inzicht krijgen in het ontwikkelingsproces van hun kind als potentiële topsporter en de juiste tools krijgen om dit proces te begeleiden. De sociale steun, de rol van de ouder. Die zijn heel belangrijk."

Eisden geeft ook het belang aan van mentale trainingen aan de aankomende topsporters. "Het heeft me heel erg aangegrepen dat ik jongeren huilend aan de lijn had die niet eens wilden praten over het feit dat ze gestopt waren met de sport en heel erg het gevoel hadden dat ze gefaald hebben. Soms was het heel emotioneel."
Toen ze tijdens haar onderzoek met een ex-topsporter sprak vroeg ze hem: Wat doe je als je verdrietig bent? Hij antwoordde: 'Señora, dan ga ik schoppen tegen mijn bal. Die bal geeft dan troost'. "Mentale trainingen zijn belangrijk en daar moeten we vroeg mee beginnen, ook omdat we weten dat onze talenten naar het buitenland moeten. We hebben een kleine gemeenschap. De sporters zijn sterk in de groep waarmee ze sporten, maar als ze binnen worden gehaald bij een grote internationale groep topsporters slagen ze niet altijd, omdat dat mentaal heel veel vraagt en copingsvaardigheden dan essentieel zijn."

Het onderzoek dat Eisden heeft gedaan is de eerste in zijn soort binnen de Curaçaose topsportcontext en beoogt relevante bouwstenen aan te dragen aan alle voor de topsporter belangrijke entiteiten zoals ouders, coaches, scholen, werkgevers, de Curaçaose Sport- en Olympische Federatie en de overheid. Ze moet haar rapport nog officieel aanbieden aan de sportfederaties die haar geholpen hebben. Voor haar onderzoek heeft ze alleen sporters gesproken. "Het is een nieuwe trend om de sporters zelf te spreken. Er wordt te veel over hen gesproken in plaats van met de sporters zelf."

Lege tribunes wordt door jeugdsporters ervaren als gebrek aan waardering.

Roman met een betoverende werking

De roman 'Jij zegt het' van Connie Palmen won onlangs de Libris Literatuurprijs van 2016. De ogenschijnlijk simpele titel heeft qua betekenis een even meervoudige lading als het boek dat heeft.

Tekst: **Brede Kristensen**

Oké, ik zeg nu eerst: een knap geschreven roman, die de lezer intellectueel en existentieel over heel veel dingen aan het denken zet. Dat niet alleen, de roman oefent een betoverende werking uit en laat de lezer niet los. Waarover het gaat? Over een hopeloos ingewikkelde relatie tussen twee dichters die beiden al tijdens hun leven een beetje beroemd werden. Sylvia Plath en Ted Hughes.

Al snel na hun eerste ontmoeting werpen ze zich vol dwaze verwachtingen in elkaars armen, eigenen zich de ander toe, maken zichzelf en de ander wijs dat er 'geen ander' is, wijden zich beiden aan hun dichterschap en merken niet dat ze langs elkaar heen leven. Zo althans dacht en denk ik over hun relatie waarover velen schreven.
De ups en downs worden almaar heftiger. Dan knijpt Ted ertussenuit met een ander. Sylvia is radicaler. Ze pleegt zelfmoord. Het is inmiddels 1963. Door de vaak feministische achterban van Plath werd Ted als verrader en moordenaar bestempeld. De beschuldigingen zijn hem blijven achtervolgen tot zijn eigen dood door ziekte in 1998.
Maar voordien besloot hij zelf iets te zeggen over zijn visie op het gebeurde, zijn huwelijk, hun relatie, haar dood. Een jaar voor zijn dood werden zijn 88 'Birthday Letters' uitgegeven, die Palmen als voornaamste informatiebron gebruikte. Palmen geeft haar roman een motto van Hughes mee. Waarom schrijven we? "We desperately need to share", stelt Hughes, "the real mystery is this strange need." En dan: zonder bekentenis hebben we in wezen niets met anderen te delen. In ieder geval niet onszelf. Hooguit informatie. Zonder bekentenis geen gedicht, geen verhaal, geen schrijver. En Hughes wil schrijver zijn.
Palmen ook. Ze besloot deze relatiegeschiedenis vanuit het perspectief van Hughes te vertellen. Zoals zij dacht dat hij het zag. Ze kroop in zijn huid en stelde zich al schrijvend voor hoe hun relatie verlopen was. Het is een adembenemend relaas geworden.

Toegegeven, de eerste zeventig pagina's of zo doen af en toe wat geforceerd aan (onder meer door het herhaaldelijk gebruik van deftige leenwoorden als intrusief, meticuleus, enzovoort) maar de betovering begint haar werk te doen. Het is alsof je op geheimzinnige wijze deelgenoot van hun relatie wordt. Tot het moment (althans voor mij) dat Olwyn, de in Parijs woonachtige zus van Ted, ten tonele komt. Bij de eerste kennismaking met haar schoonzus liet ze terstond blijken de partnerkeuze van haar broer niks te vinden. Ze wist haar antipathie niet te verbergen, schrijft Palmen. Aannemend dat dit inderdaad zo was, werd mijn betovering onderbroken. Vragen drongen zich op. Wie was Sylvia Plath eigenlijk? Waarom kwam ze zo antipathiek op Olwyn over? Jaloezie? Vermoedelijk vond ze haar volstrekt ongeschikt als partner van haar broer. Vermoedelijk was dat ook inderdaad het geval. Maar nu dit. Wat schreef Palmen pagina's daarvoor over hun relatie? Ze liet Ted een vernietigend oordeel uitspreken over Sylvia's dichterschap dat ze met de onmisbare hulp van de Roget's Thesaurus aan het ontwikkelen was. "Onmisbaar." Ook dat nog. Desalniettemin had het hem ontroerd 'dit onvermogen zichzelf te zijn, de panische zoektocht naar een oprechte stem'. Dat had hem aangegrepen. Oftewel, ze was in zijn ogen niet zichzelf. My dear.

Ik besloot de verdere lezing van de roman even op te schorten om me opnieuw in het werk van Sylvia Plath te verdiepen. Wie was Sylvia Plath? Na haar dood, ruim vijftig jaar geleden, werd ze snel beroemd. Ik kan me nog herinneren dat iedereen over haar sprak. Een tijdje verkeerde ik in de veronderstelling dat ze een Nederlandse dichteres was. Haar naam werd als 'plat' uitgesproken. Toen ik later haar bundel 'Ariel' (1965) las, viel me als eerste haar hartstochtelijk zoeken naar 'echtheid' op. Geen mooi-weer-dichtkunst (alle verrassende symbolen en schitterend gekozen metaforen ten spijt). Geen geput uit Roget's synoniemenschatkamer. Het was alsof iemand een strijd op leven en dood voerde.
Toen ik later kennismaakte met de Russische Marina Tsvetajeva, met overeenkomstige vlagen van intense creativiteit, meende ik verwantschap te voelen en zo denk ik nog steeds. Haar opnieuw lezend trof me hetzelfde. Laat me het zo formuleren. Is die zoektocht naar echtheid niet een zoektocht naar 'ditheid' in een wereld die door 'watheid' bepaald wordt? Om dit onderscheid van de filosoof Duns Scotus (1270-1308) te gebruiken, dat eeuwen later bij de dichter Hopkins en filosoof Sartre zou opduiken.
'Ditheid' (haecceitas) impliceert individualiteit, existentie, oplichtend in een persoonlijke ontmoeting met iets of iemand als persoon. 'Watheid' (quiditas) daarentegen algemeenheid, onpersoonlijkheid en abstractie. 'Ditheid': de beleving van ons unieke zelf in relatie tot onze omgeving. Het tegenovergestelde van eenzaamheid. Was Plath niet een van die mensen die 'watheid' onverdraaglijk vond en weigerde om netjes in het gareel van 'watheid' te lopen? Als een ervaring van 'ditheid' haar niet gegeven werd (Hopkins zou het effect van ditheid 'inscape' noemen, de unieke persoonlijke vorming) dan kwam de wereld haar als een angstige surrealistische droom voor. Dat las ik in haar werk. Zou ze haar relatie met Ted niet evenzo hebben ervaren? Een soms agressief, bijterig zoeken naar 'ditheid', naar contact, naar zichzelf kunnen zijn, zonder succes, vrezend een onderdompeling in algemene 'watheid' van een onmogelijke relatie. Resulterend in walging en angst.
Als 'inscape' mislukt, blijft 'escape' over. De vlucht in een verdoving, een roes of een vlucht naar nergens, het leven uit. Dit allemaal los van al die psychologen die zich op Plath wierpen om haar geval te analyseren (over 'watheid' gesproken...). Freudiaanse en Jungiaanse analyses zullen andere kanten van haar werkelijkheid belichten.
Terug naar de roman. Naarmate we verder lezen lijkt Palmen zich meer en meer met Ted te identificeren. Zonder wezenlijke communicatie met 'zijn bruid', zoals hij haar pleegt te noemen, gaan we hem zien als rondmalend in zijn eigen wereld om iets van zijn vrouw te begrijpen, om haar voor erger te behoeden. Op andere momenten 'nostalgisch verlangend naar wie ik ooit was'. Eenzaam. Ook hij. Ze leken op intieme vreemden.
Ondertussen vertoont zijn bruid alle tekenen van bipolaire stemmingen, manisch en dan weer depressief. De komst van twee kinderen brengt daarin geen verandering. Als hij na haar dood haar aantekeningen doorneemt en zich 'door de zinnen van haar leven ploegt', probeert hij zijn herinneringen terug te roepen. Hij zeeft ze als zand door een zeef, hopend 'enkele glinsterende korreltjes goud' te vinden. Momenten van 'ditheid'? Kennelijk liggen ze bedolven in het zand van de 'watheid' van hun relatie.
Jij zegt het. Ted wordt meegesleurd in de val van zijn bruid. Het beeld dat Palmen van hem als ik-verteller oproept is het beeld van een machteloze, die weinig anders kan dan zich neerleggen bij de ups en downs die zijn bruid doormaakt. Zij zegt het. Hij slikt. Ondertussen blijkt hij ondanks alles wel in staat zijn eigen dichterschap te ontwikkelen.
Verder blijkt hij, de onmachtige, gevoelig voor een escape in de vorm van een relatie met Assia Wevill. Is dat verraad? Of een erkenning van de onmogelijkheid van een relatie? Als duizenden bewonderaars van Sylvia hem na haar dood betichten van verraad, lijkt hij dat oordeel over te nemen. Zij zeggen het. Wat zegt Palmen zelf? Ik weet het niet.
De rode draad die door Palmens werk loopt is een fascinatie voor mannen. Dat begon al bij haar meesterlijke debuut 'De Wetten' (1991). Of de zeven mannen die daarin de revue passeren in werkelijkheid levende mannen zijn, weet ik niet. Maar ik heb altijd dat gevoel gehad. Daarna schreef ze over mannen die zeker in werkelijkheid bestonden, zoals Ischa Meijer en Peter Schat. Nu ook weer. Ze worden door haar beschreven en geïnterpreteerd. Niet zoals een biograaf dat doet. Ze maakt van hen een romanpersonage. Dat is zeker het geval met Ted Hughes. Probeert zij hem, postuum, naar haar hand te zetten? Hij kan niet reageren. Natuurlijk kan de lezer zelf een oordeel vormen, zelf interpreteren. Zoals ik dat hier ook doe. Was dit Ted Hughes? Was dit Sylvia Plath? Was zo hun relatie? Over Ted Hughes weet ik weinig of niets. Misschien dat zijn nabije vrienden protesteren tegen het beeld wat ons hier geboden wordt. Mijn beeld van Sylvia Plath blijft anders.
Al met al rijst de vraag waarom Palmen zo vasthoudt aan bestaande personen. Waarom niet dit boek geschreven over een fictief dichterpaar, Jane en John? Als een lezer merkt dat Jane en John sterk gelijken op Sylvia en Ted, dan maakt dat toch verder niet uit? Soms vind ik het storend wanneer ik een beeld van iemand heb en een schrijver of cineast verbeeldt die persoon zodanig (betoverend) dat ik in de verleiding kom dat beeld over te nemen. Palmen zegt het. Die persoon kan toch ook (postuum in gedichten bijvoorbeeld) zelf tot mij spreken? Momenten van 'ditheid' kunnen zo ontstaan. Met een ander als tussenpersoon lukt dat maar moeizaam.
Stel dat Palmen besluit een volgende keer over een fictieve persoon te schrijven. Een man. Als hij een vent is zal ze merken dat er een moment komt dat hij weigert naar haar pijpen te dansen. Dat hij nooit braaf tegen zijn auteur zal zeggen: 'jij zegt het'. "Het moeilijkste moment bij het schrijven van een roman, is jezelf gewonnen geven... en de door jou gecreëerde personen hun eigen weg te laten gaan", stelde Dorothy Sayers (The Mind of the Maker, 1941). Een auteur die stug doorgaat zijn of haar personages te dicteren creëert levenloze marionetten, 'watheden'. Nog eens de roman overdenkend, stel ik vast dat Jij zegt het, verre van levenloos is. Komt dat omdat de werkelijke Ted en Sylvia door Palmens portret heen schemeren? De lezer in het ongewisse latend hoe het allemaal in elkaar stak, dwingend zich het hoofd te breken hoe zij eigenlijk waren? De lezer in gesprek met Sylvia, Ted en Palmen? Ik denk het.

Connie Palmen, Jij zegt het, Prometheus, 2015

Letra

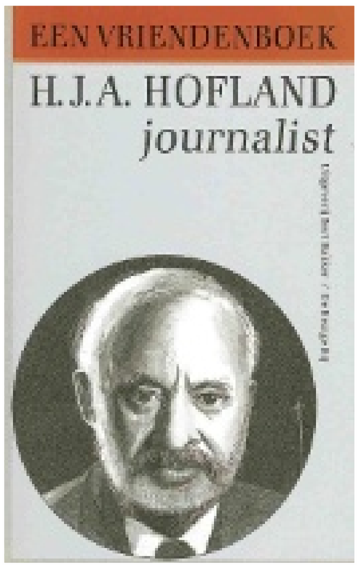

H.J.A. Hofland

Zoals de *Amigoe* vorige week meldde, is de Nederlandse journalist H.J.A. Hofland op 88-jarige leeftijd overleden. Hij kreeg vooral bekendheid om zijn columns waarin hij pleitte voor afbraak van de zuilen en voor de dekolonisering van de menselijke geest, zoals hij het noemde. Toen de gedekoloniseerde burger zich ontwikkelde tot een op zichzelf en eigen genot gerichte individualist die zich niet langer tot verantwoording liet roepen, verweet Hofland hem een 'staatverlater' te zijn geworden. Een on-burger, dus eigenlijk een profiteur. Nuchter als een typische Hollander, soms tussen neus en lippen door, kreeg die onburger ervan langs, werd hij gewezen op de miserabele gevolgen van zijn gebrek aan verantwoordelijkheidsgevoel.

Met zijn onafhankelijke geest, die zich noch door de politieke elite, noch door de intelligentsia en noch door het volk liet leiden, schreef hij in 1972 het boek 'Tegels lichten, of ware verhalen over de autoriteiten in het land van de voldongen feiten'. In zijn eigen woorden: "De wordingsgeschiedenis van een verbazing; de verklaring waarom de meeste mensen, massa's en bewindvoerders, mij door brutale (onbeschaamde, naakte, grijnzende) domheid hoe langer hoe meer afschuw bezorgen, en waarom ik tegelijkertijd moedelozer word als ik denk dat ik er iets aan zou moeten of kunnen doen."
Hofland wond zich vooral erover op dat politici met allerlei stompzinnige zoethoudertjes komen aanzetten (erg genoeg) en dan ervan uitgaan dat burgers met een normaal ontwikkeld verstand die verhaaltjes wel zullen geloven. Dat is wel het toppunt van bestuurlijke en politieke naïviteit, tekenend voor het algehele onvermogen alsook voor de volstrekt ondemocratische gezindheid van de gemiddelde Nederlandse bestuurder. Ze denken ongestoord hun eigen gang te gaan en draaien doodgemoedereerd rond de reeds voldongen feiten heen, waarna ze nog verbazing durven tonen als iemand erdoor heen prikt.
Dat soort hypocrisie stelde hij graag aan de kaak. Dat had hij ook al gedaan met het 'reëel bestaande socialisme' zoals hij dat aantrof in Oost-Europa en dat op flagrante wijze contrasteerde met zijn veelbelovende ideologie. Toen de 21e eeuw aanbrak en het banale gekanker op politici en bestuurders gemeengoed werd, en Pim Fortuyn zijn kans zag hun woordvoerder te worden, koos Hofland partij voor de bekritiseerde bestuurders en politici. Van de 'kwibus Pim Fortuyn', zoals hij zich uitdrukte, moest hij niets hebben. Populisme zag hij als een waanzinnig gevaar.

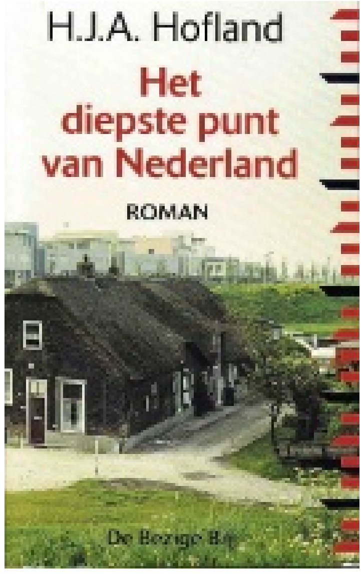

Soms bediende hij zich van een pseudoniem, zoals S. Montag, kennelijk met de bedoeling aan te geven dat hij bewondering had voor literatuurcritica en essayiste Susan Sontag (S. Sontag). Hofland schreef ook enkele romans, waarin hij de vervreemdende tendensen van het moderne bestuur trachtte te verbeelden, zoals in 'De alibicentrale' (1990), of 'Het diepste punt van Nederland' (1993) en 'Cicero Consultants' (2007). Zijn titels spraken altijd boekdelen. In 1999 werd de inmiddels bijna monumentale Hofland gekozen tot 'journalist van de eeuw'. Een jaar later ontving hij de P.C. Hooftprijs voor zijn essayistische oeuvre. Vanaf 2006 wordt ieder jaar 'Een Tegel' uitgereikt als prijs voor de beste journalistiek in Nederland. De prijs werd vernoemd naar Hoflands boek Tegels lichten.

Schoolbestuur blaast Stichting Naschoolse Activiteiten nieuw leven in

Na de vakantie op elke VPCO-school een middagprogramma

In de jaren tachtig werd de Stichting Naschoolse Activiteiten (SNA) vanuit het bestuur van de VPCO (Vereniging Protestants Christelijk Onderwijs) opgericht met als doel kwalitatief goede huiswerkbegeleiding te bieden aan de leerlingen van de VPCO. De stichting sluimerde op de achtergrond, tot vorig jaar, toen het VPCO-bestuur besloot om SNA nieuw leven in te blazen.

Tekst: **Nelly Rosa** Foto's: **Ken Wong**

Met een subsidie van Reda Sosial startte SNA begin dit jaar met bijles en huiswerkbegeleiding voor havo- en vwo-leerlingen van de Albert Schweitzer en de scholieren van het funderend onderwijs (fo) op Marnix. In augustus, na de grote schoolvakantie, moeten de vestigingen bij Marnix vsbo en Albert Schweitzer fo beginnen. Vervolgens moeten ook Albert Schweitzer Parera en de Divi Divi LOM-school naschoolse opvang gaan aanbieden zodat er op elke VPCO-school een middagprogramma wordt aangeboden, zegt SNA-directeur Kim de Vos-Moonen.

Ouders hoeven daardoor niet langer ingewikkelde rijschema's te maken om de kinderen in hun lunchpauze van school te halen, thuis af te zetten om vervolgens weer gehaast naar het werk te rijden. De kinderen blijven op school en worden uiterlijk half zes 's middags door hun ouders opgehaald.

Gezonde lunch

Een middagje op de huiswerkbegeleiding of bijles begint met een gezonde lunch die door SNA wordt verzorgd. "De lunch bestaat uit een gezond broodje, drinken en een stuk fruit", vertelt SNA-coördinator Bernice Bernabela. "Ook is er even aandacht voor het kind. Hoe was je dag? Is er iets speciaals gebeurd?, vragen we aan de kinderen", voegt de directeur toe. Bernabela: "Tussen één en twee uur beginnen de echte activiteiten. Dan gaan ze of naar bijles of beginnen ze met huiswerkbegeleiding. Sommige opdrachten moeten in groepsverband worden uitgewerkt en andere weer individueel. De begeleiding is individueel gericht. De groepen zijn klein. In een huiswerkbegeleidingsgroep zitten maximaal vijftien kinderen. De bijlesgroepen zijn niet groter dan acht, zodat er echt oog en oor is voor het kind."

Er zijn verschillende docenten van buitenaf aangetrokken. "De leerkrachten van de betreffende scholen geven geen bijles. In ieder geval niet in het voortgezet onderwijs. Het zijn dus andere, volledig bevoegde docenten die bijles geven", zegt De Vos-Moonen. "Zoals een wiskundedocent van een andere school die 's middags de tijd heeft om hier te werken. We kijken of de docenten beschikken over de juiste papieren en een gerelateerde achtergrond hebben. Er wordt ook gekeken naar goed gedrag en of we de juiste match vinden. Ze moeten zeker achter onze visie, missie en beleid kunnen staan. Het draait niet enkel om fixeren en het herhalen van de lesstof. We willen de diepte ingaan. Anders blijft het een herhaling van zetten."

SNA zet onder anderen vakdocenten, huiswerkbegeleiders en pedagogische medewerkers in. "Leerlingen van groep 6, 7 en 8 vragen iets heel anders van een docent dan een kleuter. Om aan beide behoeftes van de kinderen tegemoet te komen kijken we naar ondersteuning of een onderwijsassistent, zodat je ook de allerkleinsten de juiste begeleiding kunt bieden", zegt De Vos-Moonen. "Ook willen we stagiairs een kans geven. Ik vind dat je ook maatschappelijk verantwoordelijk voor bent om stageplekken aan te bieden."

Thariq (12) leest het boek 'Sekte van de Cobra' van schrijver Paul van Loon. "Dat doe ik voor school, niet voor mijn plezier. Ik houd niet echt van lezen." Dat hij hier zit komt omdat hij zijn cijfers moet opkrikken. Desondanks vindt hij de huiswerkbegeleiding en bijles leuk. "De docent is goed." Zijn lievelingsvakken zijn gym en Papiaments. "Maar het allerfijnste is toch gym. Als ik later groot ben neem ik mijn vaders IT-bedrijf over. Het liefst word ik een sporter, maar je moet op een best jonge leeftijd een punt achter je sportcarrière zetten. Op je 24e moet je soms al stoppen."

Marijn (13) gaat twee keer per week naar de naschoolse opvang omdat hij zich op zijn slaapkamer niet kan concentreren. "Er is te veel afleiding", zegt de brugklasser. Met zijn huiswerk gaat het sinds hij bij de huiswerkbegeleiding zit beter. "Ik hoef minder naar strafmiddag." De sfeer bij SNA is volgens hem gezellig. "Iedereen is aardig. Niemand is gemeen. Je wordt hier niet gepest of geplaagd. Ook heb je de vrijheid om te doen wat je wilt. Je kunt zelf bepalen hoe je de middag invult zolang je je werk maar afkrijgt." Zelf heeft hij moeite met de vakken Spaans en Papiaments. Hij blinkt uit in wiskunde. Daar staat hij een 8,5 gemiddeld voor.

Weer plezier in school

SNA opereert in nauwe samenwerking met de VPCO, zegt De Vos-Moonen. "Uiteraard wel in overleg met elkaar. Ook omdat we de lokalen van de VPCO huren. Daarnaast hebben wij met de directeuren contact over de praktijkafstemming en over de evaluatie van onze diensten." De stichting heeft ook contact met leerkrachten om te kijken welke leerlingen mogelijk voor huiswerkbegeleiding of bijles in aanmerking komen. "Dat kan eventueel ook naar een ouder toe worden gecommuniceerd. Uw kind valt uit met Spaans of met wiskunde. Is SNA mogelijk ook een optie? Kinderen krijgen op die manier ook weer plezier in school. Er wordt hulp geboden. Het huiswerk is klaar als je thuis bent. De tiener die niet zo graag wil of door het thuisfront wordt gedwongen zie je ook veranderen in 'Oh, maar het is ook een keer leuk zo. Ik kan toch iets. Het lukt me, ik heb het af.' Het competentiegevoel wordt echt verhoogd."

De VPCO heeft zoals de naam al zegt een protestants-christelijke signatuur. Op de vraag of je die ook in de naschoolse opvang terugziet zegt De Vos-Moonen: "De christelijke affiniteit is zeker daar. Het heeft geen vormgeving in de huiswerkbegeleiding zelf. Daar is geen ruimte voor. De nadruk ligt meer op de inhoudelijke kant van de huiswerkbegeleiding, de bijles en andere activiteiten en minder op de christelijke identiteit. Het komt wel terug in onze omgangsvorm en onze normen en waarden."

Flexibel

"Kinderen kunnen zich opgeven voor de dagen dat ze willen komen. Je kunt ook de bijlessen aanvragen zonder huiswerkbegeleiding. Dat je enkel komt voor wiskunde of voor een van de andere vakken", legt Bernabela uit. Zij is met name het gezicht op de vloer. "Bernice is nog meer dan ik op de locatie. De kinderen kennen ons beiden. We spreken hen net zo goed aan zoals de huiswerkbegeleider dat doet. We hebben ook een gesprek met een leerling als we denken daar een positieve bijdrage aan te kunnen leveren. Een ouder heeft bovendien in de eerste instantie met ons te maken als ze zich aanmelden of inschrijven. We willen ook op de vloer het gezicht kunnen zijn", zegt De Vos-Moonen. "De band met de ouders is goed. Het vertrouwen is hoog", zegt Bernabela.

"In ons beleidsplan hebben we ook de zin 'It takes a village to raise a child' opgenomen. We doen het gezamenlijk, met elkaar. Daar is de leerling het beste bij gebaat", zegt de SNA-directeur. "Het belangrijkste is dat wij dé partner willen zijn in de dagarrangementen. Voor ouders willen wij de partner zijn in opvoedingsontwikkeling. We willen ook echt aansluiten op de ontwikkelingsfase en de interesses van de jongeren en dat op een vakkundige, gespecialiseerde en pedagogisch verantwoorde manier met passie, enthousiasme en warmte."

De opbrengst van SNA gaat onder andere naar het onderhoud van de lokalen. Bernabela: "Ook kan een deel van de opbrengst worden gebruikt om het schoolgebouw een likje verf te geven." "De scholen moeten doorgaans lang wachten voordat ze geld krijgen voor het onderhoud van schoolgebouwen. Op deze manier kan dat versneld worden", vult de SNA-directeur aan. Bernabela: "Alle kleine beetjes helpen."

EFO- en examentrainingen

Met de subsidie van Reda Sosial kon SNA in januari opstarten. De subsidie heeft een looptijd van een jaar. "Het streven is om volgend jaar januari zelfvoorzienend te kunnen zijn", aldus De Vos-Moonen. Het komend schooljaar wil de stichting beginnen met EFO- en examentrainingen. "We willen echt ingaan op bijvoorbeeld stressbeleving en faalangst", zegt ze.

De nauwe samenwerking met de scholen is toch het grootste verschil tussen SNA en andere organisaties die naschoolse opvang bieden. "De lijntjes zijn echt kort. De ouders mogen ons aanspreken op de driehoek tussen SNA, de school en zichzelf. Dat het haast een kindgericht plan wordt. Ik hoop dat wij een groot verschil maken in de manier waarop wij het aanbod aanbieden", zegt De Vos-Moonen.

Sportlessen

Het totaalplaatje is straks compleet met de sportlessen die de leerlingen zullen krijgen. "We willen in de toekomst iedere dag een sportactiviteit aanbieden. Een daarvan zou bijvoorbeeld judo kunnen zijn", zegt de directeur. "Het is wetenschappelijk aangetoond dat sport en beweging het kind helpen bij zijn didactische ontwikkeling. Daarnaast heeft een sport als judo ook heel veel mogelijkheden voor de ontwikkeling van kinderen op sociaal gebied en het aanleren van grenzen. Het leren nee zeggen en het stukje respect naar elkaar. Maar we denken ook aan groepsactiviteiten als honk- of voetbal. Net als het stimuleren van de creatieve en muzikale ontwikkeling, zodat de naschoolse opvang echt een totaalplaatje is."

"Wat vooral belangrijk is", zegt Bernabela, "is het kind het gevoel geven dat er mensen achter hem staan. Er is altijd iemand die voor je klaarstaat."

Luca (14) voetbalt op het schoolplein. Hij gaat twee keer per week naar huiswerkbegeleiding en bijles. Op dinsdag krijgt hij extra begeleiding voor Spaans en wiskunde. "Het helpt wel. Mijn cijfers zijn hoger. Ik ben niet de beste in wiskunde. Na de uitleg van de bijles begrijp ik het beter", zegt Luca. Hij was vanaf het begin ingeschreven. Dat komt ook doordat zijn moeder in het bestuur van SNA zit. Zijn cijfers moeten flink omhoog zodat hij 'clean' over kan gaan. "Daarvoor moet ik wel hard werken. In het begin van het schooljaar heb ik niet zo mijn best gedaan. Ik realiseerde mij snel dat mijn cijfers niet goed zijn. Het liefst wil ik overgaan."

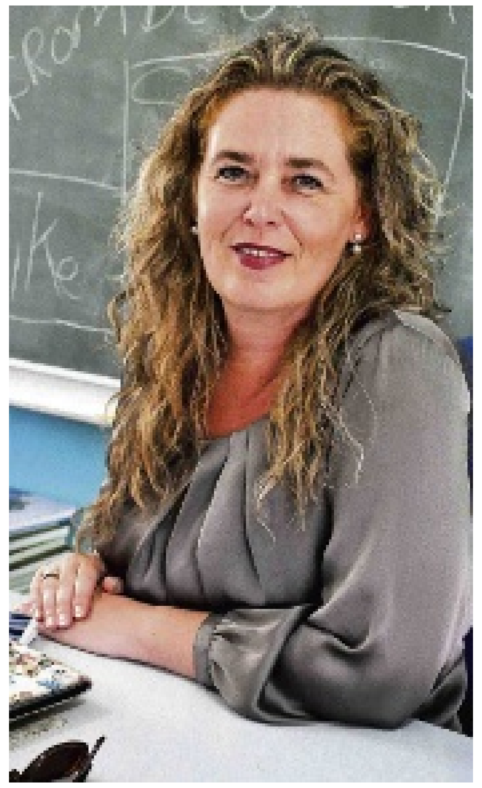

Directeur van de Stichting Naschoolse Activiteiten (SNA) Kim de Vos-Moonen.

Anbasja Blanken op Fashion Week Amsterdam

Tijdens de Mercedez-Benz Fashion Week Amsterdam wordt deze week de Ala Blanka collectie getoond van de Curaçaose modeontwerpster Anbasja Blanken. "Ik krijg zo'n intens gelukkig gevoel als mensen zich fantastisch voelen in mijn kleding. Dat is precies wat ik wil."

Tekst: **Otti Thomas** Foto's: **Team Peter Stigter**

Als ze al enige druk voelt, dan is dat niet te merken. Terloops vertelt modeontwerpster Anbasja Blanken dat ze nog twee weken de tijd heeft om dertien broeken te maken voor de Fashion Week Amsterdam; nagenoeg één broek per dag. "Volgende week komt er iemand helpen, maar ik wilde zo veel mogelijk af hebben. De patronen zijn klaar, ik weet welke stof bij welk ontwerp hoort, welke afwerking nodig is. Dan kan ik het makkelijker uit handen geven."

De ontwerpschetsen hangen aan de muur van haar kleine Amsterdamse woonkamer. Het is tevens haar atelier, inclusief professionele naaimachines, een gigantisch strijkijzer, paspoppen en rollen textiel, die ze altijd in Parijs haalt. "Ik neem wel een kleurenkaart mee, maar ik wil me vooral laten inspireren door de stoffen die ik aantref."

Blanken is een van de deelnemers aan de 25e Mercedez-Benz Fashion Week Amsterdam, die gisteren is begonnen. Het thema van haar collectie broeken is de paradijsvogel. "Ik wil dat de vrouwen die mijn broeken dragen, zich voelen als een paradijsvogel die flaneert binnen de natuur." De collectie, genaamd Ala Blanka, verwijst ook naar haar kinderjaren op Curaçao. "De Curaçaose Ala Blanca-duif staat voor vrijheid. Ik heb de 'c' in een 'k' veranderd, dus het is ook Ala Anbasja Blanken. Ik wilde meer terug naar mijn roots."

Rastafari

Die roots liggen in Groot Sta. Martha op Bándabou, waar ze met twee jongere zussen en drie jongere broers opgroeide. Haar ouders waren allebei rastafari. "We leefden eigenlijk heel primitief. Afgeschermd tussen de heuvels. We kregen geen cola of snoep en aten alleen groente en fruit uit de tuin, maar we hadden wel veel vrijheid. Toch was het voor mijn moeder moeilijk om dat vol te houden met zes kinderen en mede beïnvloed door haar familie, gingen we na verloop van tijd ook anders eten en leven. Toen ik elf was, heeft familie de dreads van alle kinderen eraf geknipt. Dat was heel heftig. Twee jaar later zijn mijn ouders gescheiden en zijn we samen met mijn moeder naar Groningen verhuisd. Dat was een wereld van verschil. Ik was een junglemeisje. Op Curaçao hadden we een generator die af en toe werd aangezet, maar elektriciteitsrekeningen kenden we bijvoorbeeld niet."

Interesse in mode kreeg Blanken na de middelbare school. Een docent zag hoe ongelukkig ze was op de toerismeopleiding, die ze net als haar vriendinnen had gekozen. Omdat ze voortdurend aan het tekenen was, opperde hij dat ze misschien iets met mode kon doen. "Ik hield me helemaal niet bezig met mode, maar ik ben toch naar een beroepenbeurs gegaan en zag daar allemaal meisjes in zelfgemaakte kleding lopen. Dat vond ik fantastisch. Vooral het idee dat ik kleding voor mezelf kon maken, want op Curaçao waren we arm en droeg ik tweedehands kleding. Ik heb gewacht tot ik achttien was en toen heb ik mijn spullen gepakt en ben ik naar het Friesland College in Leeuwarden gegaan. Het was een life changing choice: dit is mijn nieuwe uitdaging. Ik ga mode doen."

De echte kennismaking met de modewereld volgde toen Blanken stage liep bij de Curaçaose ontwerper Kentroy Yearwood, bekend van het merk Intoxica Jeans. "Ik liep achter hem aan als een klein kind in babyschoentjes. Hij heeft me zoveel geleerd. We gingen overal naar toe, Parijs, Denemarken. Ik zou eigenlijk tien weken stage lopen, maar ik ben bijna een jaar gebleven. De school zag dat ik daar meer groeide dan in de schoolbanken, dus ik mocht alle schoolprojecten in zijn bedrijf uitvoeren."

Viktor & Rolf

Na het mbo ging Blanken naar de Hogeschool voor de Kunsten in Utrecht, waar ze stage liep bij het bekende modehuis Viktor & Rolf. "Ik wist al hoe ik kleren moest maken, omdat ik het mbo al had afgerond, zodat ik tijd had om mezelf te ontplooien en mijn eigen interesses te volgen." In 2009 slaagde ze als een van de beste ontwerpers en werd ze geselecteerd voor de Lichting, een jaarlijks onderdeel van de Fashion Week Amsterdam, gesponsord door het merk G-Star.

Na haar betrokkenheid bij verschillende projecten, waaronder een modeshow in Spanje en een expositie in het Rijksmuseum, keerde ze vorig jaar terug naar de Amsterdam Fashion Week, net na haar besluit dat ze voor zichzelf wilde werken. "Voor een bedrijf werken is leuk, maar als eigen baas heb je meer vrijheid en ruimte voor creativiteit. Ik had al stoffen ingekocht en een idee voor een collectie, toen ik gevraagd werd om mee te doen aan de Fashion Week in januari 2016."

Alles verliep voorspoedig tot ze in oktober vorig jaar te horen kreeg dat haar vader was overleden aan een hartaanval. "Dat was een enorme schok. Hij was een paar jaar na ons ook naar Nederland gekomen. In onze puberteit hadden we weinig contact met hem, maar ik sprak hem af en toe toen ik in Leeuwarden woonde. Ik heb hem aangeboden om bij mij in te trekken tot hij een eigen huisje had, nadat hij een keer in een gracht was gevallen. Hij was namelijk slechtziend. Na mijn hbo ben ik twee dagen per week voor hem gaan zorgen. Het is de beste beslissing die ik ooit heb genomen. Door zoveel tijd met hem te besteden, ben ik hem veel beter gaan begrijpen. Hoe hard hij werkte om voor een gezin van zes kinderen te zorgen."

Broeken

Na enige twijfel, besloot Blanken uiteindelijk om toch mee te doen aan de Amsterdam Fashion Week. "Mijn vader zou dat mooi gevonden hebben." Binnen twee maanden maakte ze zo'n 35 kledingstukken; broeken, jassen, jurken, topjes, geïnspireerd door de mode in de jaren veertig en vijftig. Ze kreeg hulp van de Amsterdamse Meesteropleiding Coupeur, die een klas studenten beschikbaar stelde en een bevriend schoenenontwerpster. "Ik ben na die rush van de vorige collectie wel gaan nadenken. Als ik bedenk hoeveel werk er in zit, dan is het zonde om vijf maanden later alweer een hele nieuwe collectie te hebben. Ik moest ook nadenken over de verkoop want het kost een fortuin om een hele collectie in productie te nemen. Dus daarom specialiseer ik me in broeken. Het is nog steeds het merk Anbasja Blanken, maar een product dat echt kan verkopen en waar ik alle liefde en aandacht aan besteed, zodat het heel goed gaat worden."

Blanken hoopt dat ze tijdens de Amsterdam Fashion Week een investeerder vindt die de productie van haar broeken wil financieren. Ze denkt aan drie verschillende categorieën. "Een basis model in zwart, dat in de kledingkast van elke vrouw hangt, een collectie die rouleert qua printjes en sfeer en meer exclusieve modellen, waarvan er misschien maar vijf zijn. Daar ben ik nu mee bezig. Op een show toon je extravagante kleding om te laten zien wat je in huis hebt. Zodat je naam gekoppeld wordt aan prachtige ontwerpen."

Hoewel ze ooit aan het mbo begon met het idee om kleren voor zichzelf te maken, draagt ze haar eigen ontwerpen eigenlijk nooit. "De vrouwen die ik voor me zie, zijn Italiaans of Frans of uit Dubai. Ze hebben allure en de behoefte om zich mooi te kleden, al gaan ze alleen maar op een terrasje zitten. Ik ben die vrouw niet, maar misschien is het een vrouw die ik wel zou willen worden. Ik wil vooral iemand anders mooi maken. Ik krijg zo'n intens gelukkig gevoel als mensen zich fantastisch voelen in mijn kleding. Dat is precies wat ik wil."

Food for thought.

Peulvruchten kunnen helpen bij afslanken

Niet alleen zien zwarte-ogenbonen er schattig decoratief uit en zijn ze geliefd om hun zachte zoetige smaak, ze hebben tevens een hoge voedingswaarde. Dat komt u veel beter ten goede wanneer u er maaltijdsalades mee maakt of een smaakvol gerecht zoals het recept van deze editie. Vervang alledaagse rijst door zwarte-ogenbonen en u zult bovendien een extra hulp krijgen bij het afslanken.

Tekst: **Miriam de Windt**

Alle bonen, inclusief zwarte-ogenbonen of black-eyed peas, hebben een hoog gehalte aan plantaardige eiwitten, praktisch geen vet, zijn cholesterol-vrij en goede bronnen van essentiële voedingsstoffen zoals zink, ijzer, kalk, mangaan, kalium, B-vitamines (voornamelijk B11 en B1), vitamine A, beta-caroteen en voedingsvezels. En, niet te vergeten, laag in calorieën. Indien u regelmatig peulvruchten eet, geeft u uw lichaam niet alleen veel voedingsstoffen, maar het kan u ook helpen bij het afslanken.
Kalium is een belangrijk mineraal in uw lichaam. Het kan hoge bloeddruk helpen verlagen en zorgen voor een goed functioneren van het hart, nieren en zenuwstelsel.
Een ander voordeel van regelmatig peulvruchten eten, zijn de plantaardige eiwitten. In ons aller voedingspatroon hebben dierlijke eiwitten de overhand, terwijl juist plantaardige eiwitten er meer moeten zijn.
Maaltijden met peulvruchten brengen de noodzakelijke balans. Twee derde van uw DAH voor eiwitten dient plantaardig te zijn en alleen een derde deel dierlijk.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
C 520-6932

Lente-ui

De lente-ui wordt ook wel stengelui, bosui of sla-uitje genoemd. Ze zijn alle vier bijna hetzelfde, stengelvormig, en kunnen in hun geheel worden gegeten. In het Engels heet het scallion of spring-onion.
Lente-uien zijn één van de minst scherpe uisoorten en kunnen derhalve rauw worden gegeten. U kunt het gebruiken in salades, in soepen en in wokschotels. Met andere woorden: lekker veelzijdig.

Appelazijn

Appelazijn wordt verkregen door appels of appelsap te laten gisten en fermenteren. De vruchtensuiker wordt door gisting omgezet in alcohol. Als er lucht bij komt gaat het fermenteren en wordt de alcohol omgezet in zuur. Het is vrij makkelijk om thuis zelf te maken. Want door de vele goede eigenschappen van appelazijn is het een middeltje dat iedereen in huis dient te hebben. Het is te gebruiken in uw eten en drinken. Appelazijn is al heel lang bekend in afslankkuren omdat het de honger stilt en de stofwisseling activeert. Het kan ook nuttig zijn voor extern gebruik.
Appelazijn kan worden toegepast bij onder meer het ontgiften van uw lichaam van gifstoffen die u dagelijks binnenkrijgt, hetzij door voeding of door luchtvervuiling. Ook heeft het een anti-schimmel-, anti-virus- en anti-bacteriële werking. Als u appelazijn inneemt doodt het schimmels en slechte bacteriën in de darmen. Op deze manier zorgt het voor een betere darmfunctie en daardoor kunt u zich energieker gaan voelen.
Het kan reumatische klachten helpen verminderen door verbetering van uw bloedcirculatie en het heeft een ontstekingsremmende werking.
Extern gebruik van appelazijn kan acne tegengaan en zorgen voor reiniging van het haar. Tevens bevordert het een gezonde hoofdhuid. Dit door de anti-schimmel- en anti-bacteriële werking. Bij acne raken uw poriën verstopt en gaan deze ontsteken, vaak met pusvorming (bacteriën). Ook roos is een soort schimmel. Voilà!
Zo zijn er vele goede werkingen voor uw algehele gezondheid, en zeer betaalbaar. Ook biologische appelazijn is niet duur. Een nadeel echter is dat appelazijn uw tandglazuur kan aantasten. Het advies is met mate gebruiken en zorgen voor goede instructies door iemand met kennis van zaken.
Maar het makkelijkst is natuurlijk als smaakmaker in een maaltijd, zoals in het recept van deze editie, of als basis voor dressing voor salades.

Analyse

Er zijn drie voedingsstoffen die zeer ruim geleverd worden door de bonen in dit recept. Te weten: voedingsvezels, ijzer en vitamine B1.
Black-eyed peas zijn verder ook rijk aan beta-caroteen, vitamine B11 en mangaan. Zoals bekend wordt beta-caroteen in uw lichaam omgezet in vitamine A.
Dat de calorieën in dit gerecht erg laag zijn, is een enorm pluspunt. Indien u dit gerecht bij uw warme maaltijd eet in plaats van rijst, zult u veel minder calorieën en koolhydraten binnen krijgen. Dus is het goed bij het afslanken. U hoeft geen groot stuk vlees te nemen, omdat de bonen al eiwitten bevatten.
Het enige dieet waarbij deze maaltijd niet wordt aangeraden is bij maagklachten en het is lichtverteerbaar bij gasvorming. Bonen vallen meestal zwaar. Anders is dit gerecht zeer geschikt om vaker te gebruiken. Of om black-eyed peas in maaltijdsalades te verwerken en niet alleen in 'tutu'.
Eet smakelijk en gezond!

Kook mee met May.

Zwarte-ogenbonen met lente-uien

Ingrediënten:
2 eetlepels ongezouten roomboter
1 eetlepel gewone olijfolie
6 lente-uien, witte en groene delen, klein gesneden
3 blikken (450 gram elk) zwarte-ogenbonen, goed afgespoeld en uitgelekt in een zeef
Zout en vers gemalen zwarte peper
1 eetlepel appelazijn
¼ cup water

Bereidingswijze:
De boter smelten met de olie in een grote koekenpan, de lente-uien er zachtjes in bakken.
De zwarte-ogenbonen toevoegen en met zout en peper bestrooien.
Op een laag vuur de bonen koken tot ze heet zijn.
De azijn en het water toevoegen. Goed roeren tot alles goed gemengd is.
Voor 6 personen

Lekker met varkenskarbonade, met ham uit de oven of een omelet.

Eet smakelijk,
May

'Als de bom barst zijn Aruba

Als alles goed gaat vertrekken de boten zondagnacht uit Vela di Coro. Naar Curaçao. Volgeladen met allerlei handel en vooral groente en fruit. Jeffrey Loiaza is een van de mannen die regelmatig de oversteek maken.

Tekst en foto's: **Dick Drayer**

Hij is geboren en getogen in Vela di Coro en reist vier keer per jaar op en neer naar Curaçao. Een trotse Venezolaan, 33 jaar oud. Hij woont al zijn hele leven aan de kust van de provincie Falcon. Wie vandaar recht vooruitkijkt naar het noorden, ziet Curaçao liggen. Tenminste als het weer het toestaat.

Drie weken terug had ik iemand in Venezuela gevraagd een persoon te zoeken die regelmatig met een barkje op en neer naar Curaçao vaart. Hij kon mij wellicht meer vertellen over landgenoten die Venezuela verlaten, al dan niet op zoek naar geluk op Curaçao. Maar Jeffrey gaat deze zondag niet. "De boot ligt op de kant in Punto Fijo. De eigenaar heeft zijn oude bark verkocht en net een kleinere aangeschaft. Die zijn we nu aan het opknappen."

Jeffrey voelt zichzelf geen gelukzoeker. Hij is gewoon automonteur. Dat wil zeggen: hij weet er veel van en heeft het vak op straat geleerd. Als het meezit verdient hij daar in een maand 15.000 bolivar mee. Zeg maar 150 dollar. Soms meer, soms minder. Althans officieel. In werkelijkheid zijn die bolivars maar 15 dollar waard. Hij kan er vijftien pakken melk van kopen. "Je moet dus iets anders bedenken om te overleven."

Werk is er niet in Vela di Coro. Maar het kustplaatsje heeft wel iets wat andere plaatsen in Venezuela niet hebben: een levendige handelsroute met Curaçao. "Op tien uur varen ligt dat eiland van werk, dollars en guldens", zegt Jeffrey. Hij komt er vier tot vijf keer per jaar.

"Toen duidelijk werd dat het werk hier niet voor het oprapen lag en ik zonder diploma's op zak weinig kans maakte ergens anders, heb ik mijn maritieme papieren gehaald. Zodat ik mee kan op zee. Ik vaar nu op een boot van een Curaçaose ondernemer. Die handelt in van alles en nog wat: zeep, tegels, softdrinks, dierenvoedsel. Noem maar op. Hij levert op Curaçao aan Chinese toko's."

Zwarte markt

Wie de fruitbarkjes in Willemstad ziet liggen langs de kade, kan zich moeilijk voorstellen dat er aan de overkant geen fatsoenlijk groente en fruit te krijgen is. "Het beste komt op de boten terecht. Is eigenlijk illegaal, maar onze douane knijpt voor een paar dollars de ogen dicht. Op Curaçao krijg je valuta en je maakt meer winst."

Jeffrey neemt zelf nauwelijks spullen mee uit Curaçao. "Dat doet bijna niemand. Je verdient er misschien wel mee, maar liever houd je de suiker of de zeep voor jezelf. Daar krijg je er toch alleen maar bolivars voor terug, dus dat schiet niet op."

De dynamiek van de zwarte markt is voor buitenstaanders niet altijd meteen te begrijpen. In de stad ontstaan regelmatig spontane rijen. Dan is er ineens gesubsidieerde bloem. "Dat is elders ook wel te krijgen, maar dan tegen de prijs van de zwarte markt. Wie geen toegang heeft tot dollars is daarvan uitgesloten", zegt Jeffrey. "Het zijn vooral de armere mensen die in de rij moeten staan. En veel van hen doen dat niet, omdat ze zich ervoor schamen."

Onmogelijk

Mee met een fruitbark naar Willemstad blijkt een onmogelijke opgave. Onze fixer had alles geregeld: een boot om weg te varen en toestemming van de havenmeester van Vela di Coro om op te stappen. Officiële papieren van de autoriteiten met stempels en al. Maar hij had buiten de Nationale Garde van president Nicolás Maduro gerekend. "Die vallen iedereen lastig met hun controles en doen wat ze willen", zegt Jeffrey.

Een poging op zondagmiddag om het haventerrein op te komen strandt bij de eerste controlepost. Gestempelde papieren blijken niets waard. De militair van de Nationale Garde waarschuwt dat de haven verboden terrein is. Als hij een camera ziet, wordt alles in beslag genomen.

Een groep van twintig jongens staat te wachten bij de toegangspoort. Het zijn dagloners. Ze hopen mee te kunnen met de bootjes naar Curaçao. Twee, soms drie per boot kunnen mee. Soms moeten ze betalen, soms moeten ze klusjes op de boot doen. Sommigen van hen zijn al vaak geweest. Spreken ook goed Papiaments. Ze blijven soms maar een paar dagen, maar de meesten langer. Op de vraag of dat wel legaal is, antwoordt

iedereen 'ja'. "We zijn allemaal legaal. We hebben een paspoort en de douane stempelt dat af in Willemstad."

De stemming slaat om als het over die documenten gaat. Eén van de dagloners vraagt waarom hem het leven zo moeilijk wordt gemaakt en waarom wij van Curaçao hier wel gastvrij worden ontvangen, zonder problemen, stempels en ander papierwerk. Discriminatie, concludeert de groep.

Jeffrey begrijpt hun verontwaardiging. "Ze zijn op Curaçao heel streng", zegt hij. "En onvoorspelbaar. We voelen ons soms criminelen, zoals we behandeld worden.

en Curaçao het dichtst bij'

Mij werd verteld dat de autoriteiten van het eiland het idee hadden dat echte criminelen via onze barkjes wegvluchten van het eiland. Onzin, maar daardoor hebben we nu wel strengere controles. Je kunt nu ook maar twee keer per week vertrekken vanaf hier."
Illegalen gaan er niet mee op de bootjes. Althans, iedereen die je het vraagt, ontkent. Jeffrey denkt dat dat juist gebeurt met gewone bootjes. "Die kleine die je hier op het strand ziet liggen." Maar hij geeft wel toe dat er steeds meer mensen mee willen op de boot. "Mensen van Valencia en Caracas. Zij gaan om langer te blijven." Ze slapen op de boot, maar werken ergens in Willemstad. "Ze betalen om op de boot te komen. 150 dollar heen en weer. Komen ook legaal Curaçao binnen, slapen op de boot, maar werken in de stad."

Vooral in de bouw. "Ik deed dat vroeger ook", zegt Jeffrey. "Colombianen zoeken in de haven van Willemstad naar arbeiders voor de bouw. Vooral Venezolanen. Die spreken Spaans en werken hard. Curaçaoënaars zoeken ze niet, die werken niet." Jeffrey grijnst. "Als je snel wilt werken, huur je Haïtianen en Venezolanen. 100 tot 120 gulden per dag inclusief eten. Alles is geregeld. Die Colombianen lopen in de haven, iedereen weet waar je moet zijn. Je wordt om acht uur gehaald en om vier uur weer gebracht."

Rellen

Afgelopen week waren er rellen in Coro. Volgens Blanca de Lima is dat voor het eerst. Ze kende dat alleen van Caracas, de hoofdstad van Venezuela. Maar toen er afgelopen maandag geen water uit de kraan kwam, ging het mis. Elke maandag tussen acht en twaalf belooft het stadsbestuur water door de leidingen van de stad. Maar deze keer ging zelfs dat mis en was er niets. De mensen gingen de straat op en staken uit protest auto's en autobanden in brand.
Blanca is sociaal antropoloog en heeft een graad in Geschiedenis. Ze doet onderzoek naar migratie in Venezuela. "Er is sprake van een Venezolaanse diaspora. 4 procent van de bevolking is onderweg. Colombia, Chili, Mexico, zelfs Miami. Dat begon al onder Hugo Chávez. Toen vertrokken de rijken van het land. Maar nu gaat ook de middenklasse, waar ik toe behoor, weg."
De situatie is enorm verslechterd, volgens Blanca. "Noodzakelijke levensmiddelen zijn, ook in de rij, nauwelijks te krijgen. Voor het eerst in dertig jaar – sinds ik hier woon – kloppen mensen op de deur om eten. Er zijn geen medicijnen meer. Daar gaan mensen aan dood. Wat ook nieuw is, hier ver van de grote steden, is de onveiligheid. Er zijn georganiseerde bendes met veel wapens. Het is niet meer alleen de overheid tegenover het volk."

Veiligheid

Die persoonlijke veiligheid is wat iedereen bang maakt. "Ik kan mij een watertank veroorloven en heb er ook een. Maar het bezit van water is een veiligheidsrisico. Met een lege maag overleef je deze week nog wel, zonder water is het gauw gedaan. Ik voel me niet veilig in mijn eigen huis." Blanca is vorige maand overvallen. De gewapende overvallers drongen haar huis binnen. Niet om de televisie te stelen, maar om de ijskast leeg te halen. "En straks komen ze voor mijn water."

De situatie in Venezuela wordt door veel mensen gezien als een verslechtering in slow motion. De vlucht van rijke mensen is al jaren aan de gang, Nu volgt de middenklasse. Op zich is er niets nieuws aan migratie. Zeker hier in de provincie Falcon. "Als hier de bom barst, welk punt is dan het meest dichtbij voor de mensen van deze provincie? Twee eilanden, meneer, Curaçao en Aruba! Iedereen heeft wel een familielid in het buitenland."

Dieet van Maduro

Jeffrey loopt rond in de supermarkt. Op een van de schappen ligt nog een blikje babymelk. Over datum. Niet alle schappen zijn leeg. In het middenpad puilt er zelfs een uit. 5 meter lang gevuld met lolly's. De vriezer ernaast is leeg. "Vorige week kon ik hier kip kopen. Pakken van 1 of 2 kilo. Onbetaalbaar, maar het was er wel. Kijk hoe leeg het nu is. Er is niets. Als ik deze week kip wil eten, moet ik in de rij gaan staan. Ik ben de laatste tijd veel afgevallen. Ik ben dunner geworden. We maken daar vaak grapjes over. Mensen zeggen me: hé, volg jij het dieet van Maduro?"

Juffrouw Nelly neemt afscheid

Een tijdperk is afgesloten. Nelly Rigot is deze week met pensioen gegaan en neemt afscheid van haar geliefde schooltje op Kinderoorden Brakkeput, waar ze 26 jaar met veel enthousiasme heeft lesgegeven aan jongeren met gedragsproblemen. Ñapa sprak met juffrouw Nelly over haar ervaringen. "Ik heb zoveel geleerd van deze kids."

Tekst: **Johannes Visser** Foto's: **Ken Wong**

Nelly Rigot, geboren op Aruba maar van Surinaamse afkomst, studeerde aan de Pedagogische Academie in Haarlem en werkte negen jaar als docent in Nederland. In 1984 kwam ze naar Curaçao, waar ze zes jaar werkte op de Divi Divi LOM-school. Een collega nodigde haar vervolgens uit om samen de overstap te maken naar Brakkeput, omdat ze 'een andere visie van werken hadden en op een andere manier keken naar lesgeven'.

Tot deze week gaf juf Nelly les aan de 'Cockie Florie' school van Kinderoorden Brakkeput. Ze schat dat ze in 26 jaar ongeveer 200 jongens tussen de 8 en 12 jaar, die om de een of andere reden niet in het reguliere onderwijs pasten, in de klas heeft gehad. Het gaat volgens haar om de zwaarste gevallen, pupillen met meervoudige problematiek.

Individueel onderwijs

Haar aanpak is volledig op het individu gericht, met aandacht voor de talenten, mogelijkheden en behoeften van het kind. Hierbij gaat het volgens haar niet alleen om leren, maar is ook spelen belangrijk. Ze stelt dat iedere pupil een bepaald minimum aan werk moet afhebben, maar 'soms zijn ze compleet gefrustreerd en ontmoedigd vanwege hun verleden, en kunnen ze niet stilzitten en opletten'. "Dan laat ik ze eerst even spelen, bijvoorbeeld met puzzels en technisch Lego. Daarna zijn ze rustiger en meer open om te leren en kunnen we aan de slag."
Tussen acht en tien uur is het stil in de klas. Als het werk niet af is, gaan de leerlingen na de pauze verder. Twee andere juffen, die eigenlijk al met pensioen waren, kwamen tot voor kort iedere week langs om de kinderen te begeleiden. De vakken bestaan uit rekenen, Nederlands, Papiaments en leesvaardigheid, handenarbeid, medio ambiente en wereldoriëntatie. Af en toe gaat de groep vissen, waar ze leren elkaar te helpen en zo ook iets van biologie meepikken. Ook volgen ze cursussen, zoals fotografie.

Mannetje staan

Juffrouw Nelly vertelt over haar pupillen die op andere scholen niet te handhaven waren. "Eentje klom daar op het dak van de school en wilde er niet meer af, en die kreeg ik dan in mijn klas." Ze zegt dat een totaal andere bejegening van deze gevallen noodzakelijk is: "We hebben hier vissen en kreeften in de klas en ik zei dan tegen zo'n jongen dat als hij zich zou gedragen, hij ook vissen zou krijgen. Dat was het magische woord, dan had ik geen last meer van hem."

Meermaals benadrukt ze dat een aanpak van steeds maar confrontatie averechts werkt, al is het af en toe wel nodig. Als vrouw voor de klas zegt ze de vertegenwoordiging te zijn van de moeder of tante, waarvan de jongens thuis zien dat dezen slecht worden behandeld door de mannen. Daardoor was het zaak dat respectloos gedrag aan het adres van de docente zo snel mogelijk de kop werd ingedrukt, waarbij ze letterlijk haar 'mannetje' moest staan. Met een sterk Surinaamse tongval vervolgt ze: "Maar wat die kids niet weten is dat ik met broers ben opgegroeid, dus ik weet heel goed hoe ik voor mezelf moet opkomen. Ik kan keihard zijn, maar ze kunnen ook ontzettend veel liefde van me krijgen."

Leren aardig zijn

Vanaf de eerste dag in de klas moet er een structuur worden opgebouwd, waarna de pupillen leren aardig voor elkaar te zijn en problemen op een niet-confronterende manier op te lossen. Ze noemt als resultaat dat de jongens elkaar corrigeren en bij conflictsituaties onderling bemiddelen. De meeste van haar leerlingen zijn volgens haar mede door het schooltje weer in het gareel gekomen en hebben een plekje gevonden in de maatschappij. "Hier zijn ze bijgespijkerd en is de achterstand die ze vanwege de thuissituatie en in het reguliere onderwijs hebben opgelopen enigszins verkleind."
Volgens de docente is het een groot misverstand te denken dat van de kinderen, die iedere structuur ontberen, wonderen kunnen worden verwacht. "Meestal is door de gedragsproblemen het schoolleven helemaal verpest. De achterstand die zij hebben opgelopen, kun je niet altijd in een of twee jaar inhalen." Ze stelt dat er eerst iets moet worden hersteld, voordat de leerachterstand kan worden aangepakt.

Over de ophef die in de afgelopen maanden rond Kinderoorden Brakkeput is ontstaan, wil ze weinig kwijt. "Er is veel negativiteit geweest, maar ik hoop dat men ook oog heeft voor de positieve resultaten die het internaat de afgelopen decennia heeft bereikt. Mensen bedanken me altijd dat ik zulk goed werk heb gedaan. Maar ik draai het om, ik heb zoveel geleerd van deze kinderen. Men heeft er vaak geen idee van hoe zwaar ze het hebben. Ze hebben weinig zelfvertrouwen omdat ze in hun verleden zijn onderdrukt, als lastig zijn ervaren en hun waarde is ontnomen. Daarom is het fijn als ze hier komen en weer kind kunnen zijn, gek kunnen doen. Hier vinden ze weer een rustig thuis en zijn ze in hun element."

Puzzels.

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL
1 stuk, **6** versleten lap, **8** deel van een molecule, **12** vliegtuig, **13** beste prestatie, **14** broodje, **15** meisjesnaam, **17** bouwwerkzaamheid, **19** Arabische vorst, **20** schoeisel, **22** wrede keizer, **23** deel van een koe, **25** godsspraak, **26** drukte, **27** sein, **30** steilte, **33** het grootste deel, **34** Spaanse landvoogd, **36** reusachtige figuur, **38** vrucht, **39** dwergkip, **40** land in Midden-Amerika, **41** zelfzuchtige, **42** verzekeringscontract, **43** iel, **44** babbelkous.

VERTICAAL
2 eerste mens, **3** opschrift boven een bladzijde, **4** berggeel, **5** vorm van belasting, **6** vuilnisbelt, **7** tragedie, **8** uitroep van medelijden, **9** daarna, **10** kenner van oosterse talen, **11** rivier in Duitsland, **14** betrokken, **16** predikant, **18** gewoon, **20** handgeweven tapijt, **21** friet, **23** landtong, **24** vocht uit de lever, **28** bevel, **29** plaats in Nederland, **31** zeer luxe auto, **32** roklengte, **34** deel van een opera, **35** langdurige vijandschap, **37** uitholling, **39** sleepnet.

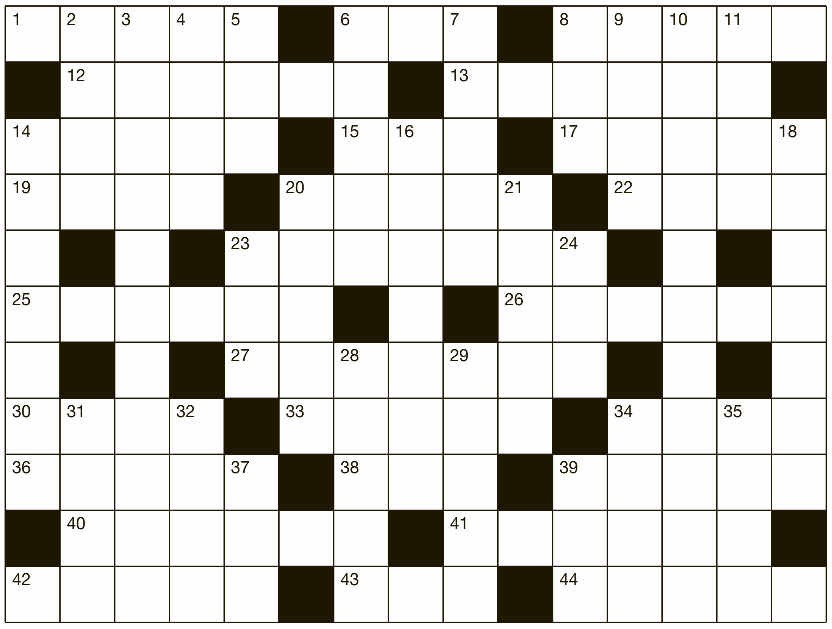

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

Eric Tchong
Noord Cura Cabai 49 –I
Aruba

Faroux Da Costa Gomez
Kaya Amerigo Vespucci 1-3
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2 tijdens kantooruren. Bonaire: Shon Ma Carolina, Kaya Nikiboko Noord 18.

Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744.

ZWEEDSE PUZZEL

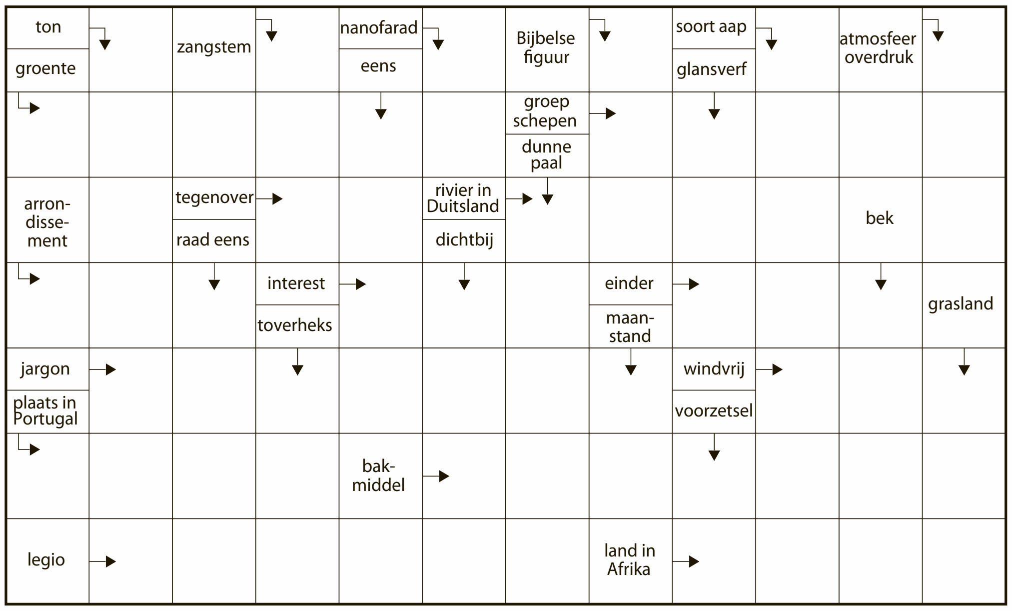

CRYPTOGRAM

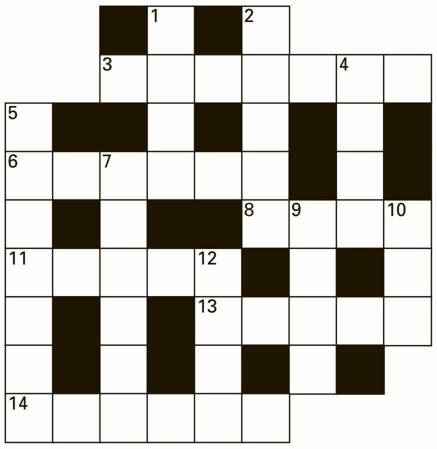

HORIZONTAAL:
3. Natuurlijk is het sprekend! (7); **6.** Door onweer wordt het een bende (6); **8.** Dat komt ervan als men in de tuin werkt! (4); **11.** Volgens moeder geen aanstootgevende schilder (5); **13.** Die neemt men om ergens te komen (5); **14.** Hierin zijn de trams niet winstgevend (6).

VERTICAAL:
1. Bier in de hand (4); **2.** Schilders hebben deze dieren nodig (5); **4.** Schot van een rund (4); **5.** Gevangene? (7); **7.** Die monnik is bepaald niet groot (6); **9.** Bijwoord (4); **10.** Afslag voor een trein (3); **12.** Dat boordsel is erg Frans (4).

WOORDZOEKER

N	E	O	I	P	R	O	H	C	S	I	S	N
A	R	W	A	E	R	I	P	D	A	C	C	G
T	U	U	L	U	L	O	N	O	H	P	O	G
R	Z	L	D	O	V	A	C	R	S	O	R	N
E	I	M	V	R	L	E	E	U	L	S	P	I
G	E	I	E	R	O	D	R	O	R	I	U	P
E	T	D	E	O	E	O	M	S	P	E	S	M
N	K	D	R	C	R	O	M	F	A	A	U	I
E	E	E	T	K	T	I	E	B	S	G	P	R
N	G	N	I	N	E	I	Z	R	E	H	E	K
D	O	V	E	R	G	E	V	E	N	E	L	N
Y	G	E	N	O	E	G	Z	A	A	M	L	I
A	D	L	D	L	L	D	D	G	D	L	I	D
H	G	D	E	L	S	A	L	V	A	D	O	R
B	E	L	O	F	T	E	V	O	L	L	E	E
N	K	O	R	T	G	E	R	O	K	T	S	R

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

ADDER
BELOFTEVOL
CAPRI
CORPUS
DOVER
DROOMBEELD
EL SALVADOR
ENTOMOLOOG
GENOEGZAAM
GILLER
HAYDN
HERZIENING
HONOLULU
INKRIMPING
KOLDERIEK
KORTGEROKT
MIDDENVELD
NADAT
NATREGENEN
NEDERLANDS
OGIEF
OPOSSUM
PAPOEA
PASEN
PAUZE
PROCUREUR
REIMS
ROCKNROLL
RUZIE
SCHORPIOEN
SCHREDE
SLAGZEE
TIVOLI
TODDY
VEERTIENDE
VERGEVEN
VERSAGEN
VLOERTEGEL

© Sanders Puzzelboeken/160702

SUDOKU

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

LIGHT

		1						3
4					6		1	
	7		3	9				
	9	7		4		2		
		5	9	7			6	
2			1		3	7		8
6	4		2				5	
					5	8		6
5	1	2						4

HEAVY

			5				7	
3	8				7			
		2		6	1			
	6					5	4	
					2			
				8				
	1				3			
		6	2	4				
	3				8	7	9	

OPLOSSINGEN VORIGE KEER

Light

9	3	6	8	5	2	1	7	4
5	4	7	9	1	3	8	2	6
8	1	2	6	7	4	9	5	3
1	6	4	5	9	8	7	3	2
2	8	9	3	6	7	4	1	5
7	5	3	4	2	1	6	8	9
4	2	8	1	3	6	5	9	7
6	7	5	2	8	9	3	4	1
3	9	1	7	4	5	2	6	8

Heavy

9	5	3	2	8	7	6	4	1
2	8	6	4	1	3	9	7	5
4	7	1	9	6	5	8	3	2
3	6	2	1	4	8	5	9	7
5	9	7	6	3	2	1	8	4
1	4	8	5	7	9	2	6	3
6	3	5	7	9	1	4	2	8
8	2	9	3	5	4	7	1	6
7	1	4	8	2	6	3	5	9

Cryptogram:
Horizontaal: 3. Slechts; 6. artsen; 8. Eros; 11. Arles; 13. trots; 14. logger
Verticaal: 1. Plas; 2. scene; 4. toto; 5. latafel; 7. tolweg; 9. rook; 10. sas; 12. stee.

Woordzoeker:
EDUCATIEF

Zweedse puzzel

■	T	■	V	■	T	■	K	■	I	■	N
C	H	I	N	T	Z	■	O	N	N	U	T
■	E	■	L	E	■	A	M	O	K	■	O
P	O	S	■	E	N	D	■	L	T	D	■
■	R	O	E	M	E	E	N	■	L	A	F
R	I	N	G	■	U	P	P	S	A	L	A
■	E	G	O	I	S	T	■	S	P	I	T

Prijspuzzel

R	E	N	N	E	N	■	C	■	R	E	P	P	E	N
O	■	V	E	R	A	C	H	T	E	L	IJ	K	■	E
M	O	■	S	T	A	■	O	■	C	A	P	■	F	R
E	N	G	■	S	L	O	K	K	E	N	■	K	A	T
O	B	E	R	■	D	R	E	N	S	■	E	E	N	S
■	E	D	A	M	■	G	■	E	■	S	T	U	C	■
P	L	A	T	■	B	E	Z	E	T	■	A	L	L	A
L	E	G	■	E	L	L	E	P	IJ	P	■	S	U	B
U	T	■	U	Z	I	■	I	■	D	O	L	■	B	E
I	■	I	N	R	E	I	S	V	I	S	U	M	■	E
M	A	N	I	A	K	■	T	■	G	E	S	T	E	L

Beroep onder de loep.

'Heel bewust gekozen voor dit vak'

Vrouwen en uiterlijk, het is een heel gedoe. Een puistje op de kin, een vlek in het gezicht, rimpels die weggewerkt moeten worden; het zou reden kunnen zijn om lichtelijk in paniek te raken. Werk de problemen weg en het zelfvertrouwen neemt toe, is vaak het bedrieglijke motto. We smeren ons gezicht dagelijks in om er maar zo mooi en jong mogelijk uit te zien. Mooi vanbinnen is één ding, maar Luenna Felisie werkt graag mee aan uiterlijke schoonheid met haar 'Body Care Caribbean', een (opleidings-)instituut voor huidverbetering en ontspanning. Samen met haar moeder runt Luenna het bedrijf dat inmiddels vijftien jaar bestaat.

Tekst en foto: **Marja Berk**

Wat houdt je werk in?

"Ik ben schoonheidsspecialiste. Het is een compleet andere richting dan waar ik voor gestudeerd heb: economie. Na mijn studie in Nederland besloot ik toch verder te zoeken naar wat ik eigenlijk wilde en dat was dit vak. Mijn passie is gezichtsbehandelingen, maar we hebben hier ook masseuses in dienst. Zelf stel ik huidverbetering en -verzorging op de voorgrond en ga daar best ver in door in te gaan op de oorzaak van eventuele huidproblemen. Als specialisatie heb ik ook dermatologie gedaan. Daardoor herken ik veel en kan verder advies geven."

Hoe lang doe je dit werk al?

"Ik oefen nu zeven jaar met groot plezier dit vak uit. Er komen ook veel andere zaken bij kijken. We verzorgen bijvoorbeeld ook opleidingen met betrekking tot stresscounselor, voedingscoach, voetmassage en de examens worden afgenomen door het opleidingsinstituut Sonnevelt, gevestigd in Nederland."

Wat vind je het leukste aan je werk?

"Het overbrengen van mijn kennis over huidverzorging. Ik blijf mezelf ook ontplooien in mijn werk, blijf goed up-to-date van alle ontwikkelingen, bezoek beurzen. Je blijft op deze manier niet stilstaan. Wat ik natuurlijk ook leuk vind zijn de klanten waar ik mee werk. Sommigen zie ik al zeven jaar, maar er zijn ook mensen die al vijftien jaar bij Body Care komen. Bovendien kan ik genieten als ik een goed resultaat heb behaald en als ik een probleem heb opgelost. Dat geeft natuurlijk veel voldoening. En de één komt voor pure ontspanning, de ander heeft echt huidproblemen. Dat maakt mijn vak ook heel divers en tevreden klanten zijn superleuk!"

Wat vind je het minst leuke?

"Dat vind ik een hele moeilijke vraag. Wat ik kan bedenken is dat ik niet iedereen kan helpen. Jammer. Als schoonheidsspecialiste heb je je aan procedures te houden. Er zijn bijvoorbeeld mensen met hormoonproblemen, allergische reacties of andere medische zaken. Ik kan dan de huid telkens grondig reinigen, maar het probleem blijft. Ik ben ook voedingscoach en kan op dat gebied adviseren, maar ik mag niet testen waar mensen allergisch voor zijn. Ik moet hen dan doorverwijzen naar een arts en kan helaas weinig anders doen. Ik ben niet bevoegd om verder te gaan dan dat."

Wat was je geweest als je dit werk niet had gedaan?

"Ik heb heel bewust gekozen om dit vak te gaan doen. Ik heb vroeger wel sales en marketing gedaan. Dat was leuk, maar niet mijn passie. Dus heb ik daarna bewust voor dit vak gekozen."